

1.

Wartość dialogu z drugim człowiekiem

I. PROSPEKT WARTOŚCI

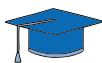
1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój społeczny

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Umiejętność komunikowania się z ludźmi

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Otwarcie na drugiego człowieka¹

¹ „Bóg nie stworzył jednak człowieka jako istoty samotnej; albowiem od początków «Stworzył mężczyznę i niewiastę» (Rdz 1,27), a ich związek tworzy pierwszą formę wspólnoty osób. Człowiek bowiem z głębi swej natury jest istotą społeczną i bez kontaktów z innymi nie może ani żyć, ani rozwijać siebie samego i swoich uzdolnień”. KDK 12.

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Dialog pozwala budować konstruktywne relacje.
- Rozmowa stwarza możliwość poznania prawdy o drugim człowieku².
- Dyskusja pomaga zrozumieć motywy postępowania innych.

1.5. ZADANIA DLA UCZNIĄ, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Wymiana myśli daje możliwość konfrontacji poglądów.
- Każdy człowiek ma prawo do wypowiedzania własnego zdania.
- Dialog powinien się opierać na prawdzie i dążyć do prawdy.
- Z chęcią rozmawiam z moimi koleżankami i kolegami.

Zasady

- Z życzliwością słucham innych osób.
- Dopuszczam do głosu osoby, które mają odmienne zdanie.
- Staram się nie przerywać, kiedy mówi ktoś inny.
- W dyskusji stosuję właściwą argumentację.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Rozmowa rodziców z dziećmi jest konieczna do ich prawidłowego rozwoju.
- Należy przekazywać dzieciom zasady dobrej rozmowy, oparte na miłości i zaufaniu.
- Rozmowa jest sposobem rozwiązywania rodzinnych konfliktów.
- Powinno się rozmawiać na trudne tematy.

Zasady

- Potrafię wysłuchać moje dziecko. Mam dla niego czas.
- Życzliwie wsłuchuję się w to, co dziecko ma do powiedzenia.

² „Rzetelny dialog wyrasta, bowiem z pewnego założenia, jakie musi być przyjęte [...] przez obydwie podmioty dialogu, że nie są one w stanie poznać prawdy o sobie, jak i prawdy, ku której dążą, jeśli pozostają w świecie wzajemnej od siebie izolacji. Poznać prawdę można wszakże tylko i wyłącznie w bezpośrednim kontakcie. Spotkanie i nawiązanie kontaktu uznać, zatem należy niejako za warunek wstępny, ale jednocześnie nieodzowny każdego dialogu”. H. Skorowski, *Dialog*, w: *Encyklopedia nauczania społecznego Jana Pawła II*, red. A. Zwoliński, wyd. Polwen, Radom 2003, s. 106.

- Uczę dziecko jak umiejętnie wyrażać własne zdanie.
- Analizuję zachowanie dziecka i skłaniam je do rozmowy.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- Wychształcenie u dzieci umiejętności kulturalnego dialogu stanowi przygotowanie do dorosłego życia.
- Rozmawianie z wychowankami przybliża do spraw, którymi żyją uczniowie.
- Należy reagować na słowne dyskryminowanie i ośmieszanie uczniów.

Zasady

- Prowadząc dyskusję w klasie, sprawiedliwie udzielam głosu, nikogo nie faworyzuję.
- Zwracam uwagę na uczniów, którzy nie uczestniczą aktywnie w dyskusji.
- Daję przykład kulturalnego prowadzenia rozmowy.
- Staram się rozmawiać z każdym uczniem indywidualnie.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Grupa uczniów przeprowadza krótki wywiad z wybranymi nauczycielami ze szkoły. Posiłkują się stworzonym przez siebie kwestionariuszem z pytaniami. Dobierają je tak, by pokazać nieznany dotąd obraz nauczycieli. Pozostali uczniowie otrzymują wydrukowane kwestionariusze i mają odgadnąć, kto się za nimi kryje. Efekty mogą okazać się zaskakujące. Dzięki rozmowie uwalniamy się od stereotypów i schematów, przez które postrzegamy innych ludzi.

Uczniowie dobrani w pary rozmawiają na interesujące ich tematy, w taki sposób by jak najwięcej dowiedzieć się o swoim rozmówcy, jego poglądach. Efekty swojej pracy uczniowie prezentują całej klasie, przedstawiają charakterystykę swojego rozmówcy.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Dialog pozwala na zerwanie ze schematami i błędnymi ocenami, którymi możemy skrzywdzić drugiego człowieka³. Pojawia się szansa na stworzenie przyjaznego środowiska, w którym nikt nie będzie obawiał się zabrać głosu. Godzina wychowawcza jest odpowiednim miejscem na wymianę poglądów i otwartą dyskusję. Młodzież uczy się prawidłowej argumentacji i przedstawiania swoich racji na forum klasy. Potrafi także z życzliwością i szacunkiem spojrzeć na drugiego człowieka nawet, jeśli ma inne poglądy.

1.10. ZAGROŻENIA

W szkole często dyskryminuje się osoby, które mają inne upodobania. Młodzież potrafi być okrutna, wyśmiewać się i izolować rówieśników, którzy się wyróżniają. Uczniowie rezygnują ze swoich przekonań, ponieważ nie umieją ich obronić w dyskusji. W środowisku rodzinnym rzadko podejmuje się rozmowy na ważne tematy, nie bierze się też pod uwagę zdania dzieci. Ma to konsekwencje w przyszłości w kontaktach z innymi.

³ „Braterski dialog ludzi dokonuje się jednak nie poprzez postęp, lecz głębiej, we wspólnocie osób, która wymaga wzajemnego poszanowania ich pełnej godności duchowej”. KDK 23.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Dzieci w wieku od 6 do 12 lat nabywają umiejętności współzycia z rówieśnikami, rozwijają świadomość moralną oraz skalę oceny. Rozwijają się także przyzwyczajenia niezbędne we współzyciu z osobami jak i grupami rówieśniczymi. Dlatego szczególną rolę w tym okresie pełni najbliższe otoczenie dziecka, czyli szkoła, dom rodzinny, różne instytucje spoza szkoły, organizacje młodzieżowe, drużyny sportowe, grupy rówieśnicze. Ważne jest uczenie dzieci zasad dobrej komunikacji, co pozwala na budowanie konstruktywnych relacji.

Dialog to sposób komunikacji, który opiera się na zrozumieniu współrozmówców, a nie na próbie przekonania ich do swoich racji. Oznacza respektowanie prawa do wyrażania własnego zdania, co nie jest równoznaczne z przyjęciem poglądów innych. Aby dialog był możliwy należy stworzyć bezpieczną przestrzeń do rozmowy i słuchać swojego rozmówcy. Bez zastraszania, zmuszania czy gróźb. Niezbędnym warunkiem jest wzajemny szacunek, empatia, chęć zrozumienia drugiego człowieka.

Omawianie tej wartości powinno pomóc dzieciom zrozumieć na czym polega dialog, jak istotne są dobre relacje i współpraca w klasie oraz z innymi ludźmi.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

W 1906 roku Ferenc Molnar, węgierski dziennikarz i pisarz, rozpoczął pracę nad powieścią dla młodzieży. Początkowo była ona wydawana w odcinkach w szkolnym tygodniku „Tamulok Lapja”, aby pozyskać dla gazety nowych czytelników i zapobiec bankructwu.

Powieść *Chłopcy z Placu Broni* przedstawia świat widziany oczami młodego człowieka oraz porusza problemy, z którymi musi się mierzyć. Autor w swojej książce w sposób mistrzowski łączy przyjaźń bohaterów z obroną ukochanego Placu Broni przed czerwonymi koszulami, grupą dowodzoną przez Feriego Acza. Postanawia on odebrać Plac Broni Boce i jego przyjacielom, bo stracił własny plac zabaw. Molnar na pierwszy plan wysuwa, spośród wszystkich bohaterów, nieśmiałego i niepozornego Nemezcza. Bohater trochę ignorowany przez kolegów, ostatecznie w imię honoru i przyjaźni poświęca swoje życie w obronie Placu.

– Tak dłużej być nie może! – wybuchnął Gareb – Od dawna już mówię, że musimy działać, ale Boka krzywi się tylko i nic nie robi. Jeżeli tak dalej pójdzie, to wreszcie i nas pobiją!

Czonakosz już wkładał dwa palce do ust, żeby gwizdnąć z radości, bo zawsze był gotów do wszczęcia bijatyki, ale Boka powstrzymał go.

– Nie ogłuszaj nas – powiedział. I z powagą zwrócił się do małego blondynka.

– Jak to było?

– Ten einstand?

– Tak. Kiedy to się stało?

– Wczoraj po południu.

– Gdzie?

– W ogrodem.

Tak nazywano przylegający do muzeum ogród.

– Opowiedz jak to było dokładnie, po kolei, bo żeby przeciw nim wystąpić, musimy znać fakty...

F. Molnar, *Chłopcy z Placu Broni*, tłum. T. Olszański, wyd. Nasza Księgarnia, Warszawa 2018, s. 18.

Przedstawiony fragment prezentuje wartość dialogu z drugim człowiekiem. Boka, jako przywódca i obrońca Placu Broni, studzi zapał kolegów

do walki. Stara się uzyskać informacje i ustalić fakty. Chce wysłuchać Nemecka, który był świadkiem wydarzeń i dopiero wtedy podjąć decyzję, co do dalszych działań.

Rozmowa daje możliwość ustalenia faktów i konfrontacji poglądów, tylko wtedy gdy opiera się na prawdzie i dąży do niej. Dialog daje więc możliwość zerwania ze schematami i błędnymi ocenami, które mogłyby skrzywdzić drugiego człowieka. Tak się stało w prezentowanej historii bohaterów książki Molnara. Boca jako mądry przywódca najpierw starał się ustalić bieg zdarzeń. Najpierw wysłuchał, potem wyciągnął wnioski i dopiero podjął działania.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

Dialog jest także naturalnym środkiem, który pozwala porównać różne punkty widzenia, a przede wszystkim przeanalizować te rozbieżności, jakie stanowią przeszkodę dla pełnej komunii między chrześcijanami.

UUS 36.

Dialog nie rodzi się z taktyki czy z wyrachowania, ale jest działaniem mającym swe uzasadnienie, wymogi, godność: wypływa z głębokiego szacunku dla tego wszystkiego, co w każdym człowieku „działał ten Duch, który «tchnie tam, gdzie chce»”. Kościół zamierza przezeń odkrywać „ziarna Słowa”, „promień owej Prawdy, która oświeca wszystkich ludzi”, ziarna i promienie, które znajdują się w poszczególnych osobach i w tradycjach religijnych ludzkości. Dialog opiera się na nadziei i miłości i przyniesie owoce w Duchu Świętym.

RMis 56.

Jeśli zatem Bóg „uświęca” siódmy dzień szczególnym błogosławieństwem, tak że staje się on „Jego dniem” w pełnym tego słowa znaczeniu, to należy to rozumieć właśnie w kontekście tej głębokiej dynamiki dialogu przymierza, a w istocie rzeczy dialogu „oblubieńczego”. Jest to dialog miłości, który nigdy nie ustaje, ale mimo to nie jest monotony, dokonuje się on bowiem w różnych tonacjach miłości od jej przejawów powszednich i pośrednich aż po najgłębsze, których Pismo Święte oraz liczni mistycy nie wahają się opisywać za pomocą obrazów miłości oblubieńczej.

DD 14.

3.2. PISMO ŚWIĘTE

Bóg rozmawiał z Mojżeszem i powiedział mu: „Jam jest Pan. Ja ukazałem się Abrahamowi, Izaakowi i Jakubowi jako Bóg Wszechmocny, ale imienia mego, Jahwe, nie objawiłem im. Ponadto ustanowiłem też przymierze moje z nimi, że im dam kraj Kanaan, kraj ich wędrówek, gdzie przebywali jako przybysze. Ja także usłyszałem jęk Izraelitów, których

Wj 6,2-9.

Egipcjanie obciążyli robotami, i wspomniałem na moje przymierze. Preto powiedz Izraelitom: «Ja jestem Pan! uwolnię was od jarzma egipskiego i wybawię was z niewoli, i wyswobodzę was wyciągniętym ramieniem i przez surowe kary. I wezmę sobie was za mój lud, i będę wam Bogiem, i przekonacie się, że Ja, Pan, Bóg wasz, uwolniłem was spod jarzma egipskiego. Potem wprowadzę was do ziemi, którą z ręką podniesioną przysiągłem dać Abrahamowi, Izaakowi i Jakubowi. Dam ją wam na własność. Zaiste, Ja jestem Pan!»”. Mojżesz oznajmił te słowa Izraelitom, którzy nie chcieli ich słuchać z powodu udręki ducha i z powodu ciężkich robót.

J 8,1-11.

Jezus natomiast udał się na Górę Oliwną, ale o brzasku zjawił się znów w świątyni. Cały lud schodził się do Niego, a On usiadłszy nauczał ich. Wówczas uczeni w Piśmie i faryzeusze przyprowadzili do Niego kobietę, którą pochwycono na cudzołóstwie, a postawiwszy ją pośrodku, powiedzieli do Niego: „Nauczycielu, tę kobietę dopiero pochwycono na cudzołóstwie. W Prawie Mojżesz nakazał nam takie kamienować. A Ty co mówisz?” Mówili to wystawiając Go na próbę, aby mieli o co Go oskarżyć. Lecz Jezus nachyliwszy się pisał palcem po ziemi. A kiedy w dalszym ciągu Go pytali, podniósł się i rzekł do nich: „Kto z was jest bez grzechu, niech pierwszy rzuci na nią kamień”. I powtórnie nachyliwszy się pisał na ziemi. Kiedy to usłyszeli, wszyscy jeden po drugim zaczęli odchodzić, poczynając od starszych, aż do ostatnich. Pozostał tylko Jezus i kobieta, stojąca na środku. Wówczas Jezus podniósłszy się rzekł do niej: „Kobieto, gdzież oni są? Nikt cię nie potępił?” A ona odrzekła: „Nikt, Panie!” Rzekł do niej Jezus: „I Ja ciebie nie potępiam. – Idź, a od tej chwili już nie grzesz!”

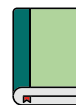
KKK 1879;
por. 2063; 2576.

3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Osoba ludzka potrzebuje życia społecznego. Nie jest ono dla niej czymś dodanym, lecz jest wymaganiem jej natury. Przez wymianę z innymi, wzajemną służbę i dialog z braćmi człowiek rozwija swoje możliwości; w ten sposób odpowiada na swoje powołanie.

IV. LITERATURA

Ferder F., *Żywe słowa. Pismo Święte psychologia i komunikacja międzyosobowa*, tłum. B. Majczyna, Wydawnictwo WAM, Kraków 2002.

Jan Paweł II, *Enc. Redemptoris missio*, w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 1, *Encykliki*, Wydawnictwo M, Kraków 2006, s. 333-392.

Jan Paweł II, *Enc. Ut unum sint*, w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 1, *Encykliki*, Wydawnictwo M, Kraków 2006, s. 619-666.

Jan Paweł II, *List apostolski Dies Domini do biskupów, kapłanów i wiernych o świętowaniu niedzieli*, w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 3, *Listy*, Wydawnictwo M, Kraków 2007, s. 450-487.

Komunikowanie społeczne w edukacji. Dyskurs nad rolą komunikowania, red. W.J. Maliszewski, wyd. Adam Marszałek, Toruń 2006.

Kongregacja Nauki Wiary, *Katechizm Kościoła Katolickiego*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002.

Lewis C.S., *Lew, Czarownica i stara szafa*, w: tegoż, *Opowieści z Narnii*, tłum. A. Polkowski, Wydawnictwo Media Rodzina, Poznań [b.r.], s. 9-135.

- Liebich D., *Sztuka rozmawiania z dziećmi. Jak opowiadać, wyjaśniać, upominać? Poradnik dla rodziców i wychowawców*, tłum. R. Zajączkowski, wyd. Jedność, Kielce 2003.
- Molnar F., *Chłopcy z Placu Broni*, tłum. T. Olszański, wyd. Nasza Księgarnia, Warszawa 2018.
- Nie jesteś wyspą w morzu ludzi*, red. K. Sielicki, Wydawnictwo Księży Marianów Promic, Warszawa 2004.
- Nowak E., *Pajęczek na rowerze*, wyd. Greg, Kraków 2018.
- Parzych-Blakiewicz K.A., *Dialog jako metoda ewangelizacji współczesnego świata według Jana Pawła II*, wyd. Hosianum, Olsztyn 2000.
- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu. Biblia Tysiąclecia*, wyd. Pallottinum, Poznań 2012.
- Schulz von Thun F., *Sztuka rozmawiania. 1. Analiza zaburzeń*, tłum. P. Wołdyga, Wydawnictwo WAM, Kraków 2007.
- Schulz von Thun F., *Sztuka rozmawiania. 2. Rozwój osobowy*, tłum. P. Wołdyga, Wydawnictwo WAM, Kraków 2007.
- Schulz von Thun F., *Sztuka rozmawiania. 3. Dialog wewnętrzny*, tłum. P. Wołdyga, Wydawnictwo WAM, Kraków 2007.
- Schulz von Thun F., *Sztuka rozmawiania. 4. W porozumieniu z sobą i innymi – komunikacja i kompetencje społeczne*, tłum. P. Wołdyga, Wydawnictwo WAM, Kraków 2006.
- Schulz von Thun F., Thomann C., *Sztuka wyjaśniania. Poradnik dla prowadzących trudne rozmowy*, tłum. P. Wołdyga, Wydawnictwo WAM, Kraków 2004.
- Skorowski H., *Dialog*, w: *Encyklopedia nauczania społecznego Jana Pawła II*, red. A. Zwoliński, wyd. Polwen, Radom 2003, s. 105-109.
- Sobór Watykański II, *Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym [Gaudium et spes]*, w: tegoż, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002, s. 526-606.
- Zwoliński A., *Słowo w relacjach społecznych*, Wydawnictwo WAM, Kraków 2003.

